

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

РОЛЬ МОВНИХ КЛУБІВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

THE ROLE OF SPEAKING CLUBS IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF AGRICULTURAL UNIVERSITIES

У статті розглядається роль мовних клубів як інноваційної та ефективної форми позааудиторної діяльності у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей, зокрема аграрного профілю. У контексті глобалізаційних процесів та інтеграції у європейський освітній простір особлива увага приділяється значенню володіння іноземною мовою – передусім німецькою – як ключовому фактору професійної мобільності, міжкультурного порозуміння та конкурентоспроможності майбутніх фахівців аграрної сфери.

Проаналізовано сучасні наукові підходи до організації мовних клубів у закладах вищої освіти, охарактеризовано їх потенціал як простору для розвитку мовленнєвих, соціокультурних, стратегічних і дискурсивних навичок. Визначено основні принципи, за якими функціонують Sprachklubs: добровільність участі, неформальна атмосфера, орієнтація на інтереси учасників, використання автентичних матеріалів та демократична роль фасилітатора. Наголошено на важливості зниження мовленнєвої тривожності та створення психологічно комфортного середовища, що сприяє вільному мовному самовираженню студентів.

Окрему увагу приділено практичним формам організації мовного клубу: тематичним зустрічам, кіноклубам, дебатам, рольовим іграм, мовним тандемам, проєктній діяльності, а також інтеграції методики CLIL (Content and Language Integrated Learning) у процес мовного навчання. Проаналізовано приклад реалізації сценарію мовного клубу на базі аграрного університету з фаховою тематикою, орієнтованою на студентів факультету харчових технологій. Показано, як поєднання предметного змісту та мовної практики сприяє формуванню термінологічної компетентності та розвитку когнітивних, мовленнєвих і соціальних навичок.

У контексті викликів сучасної освіти, пов'язаних із пандемією COVID-19 і воєнним станом в Україні, розглянуто можливості цифрових мовних клубів як адаптивної форми навчання. Доведено, що онлайн-формат не тільки забезпечує безперервність освітнього процесу, але й відкриває нові

можливості для міжкультурної комунікації, використання інтерактивних цифрових інструментів і розвитку медіаграмотності. **Ключові слова:** комунікативна компетентність, мовний клуб, аграрний університет, міжкультурна комунікація, інтерактивні технології і методи, академічна мобільність, CLIL, цифрове навчання, позааудиторна діяльність, німецька мов, мотивація до навчання.

The article discusses the role of language clubs as an innovative and effective form of extracurricular activities in the process of developing foreign language communicative competence of students of non-language specialties, in particular, agricultural specialties. In the context of globalisation processes and integration into the European educational space, special attention is paid to the importance of foreign language proficiency – primarily German – as a key factor in professional mobility, intercultural understanding and competitiveness of future agricultural specialists.

Modern scientific approaches to the organisation of language clubs in higher education institutions are analysed, their potential as a space for the development of linguistic, socio-cultural, strategic and discursive skills is characterised. The main principles of Sprachklubs are defined: voluntary participation, informal atmosphere, focus on the interests of participants, use of authentic materials and democratic role of the facilitator. The importance of reducing speech anxiety and creating a psychologically comfortable environment that promotes students' free linguistic expression is emphasised.

In the context of the challenges of modern education related to the COVID-19 pandemic and martial law in Ukraine, the article considers the possibilities of digital language clubs as an adaptive form of education. It is proved that the online format not only ensures the continuity of the educational process, but also opens up new opportunities for intercultural communication, the use of interactive digital tools and the development of media literacy.

Key words: communicative competence, language club, agrarian university, intercultural communication, interactive technologies and methods, academic mobility, CLIL, digital learning, extracurricular activities, German, motivation to learn.

УДК 81.243

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.1.1>

Березняк О.П.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного
університету

Постановка проблеми. Сучасні умови глобалізації та інтеграції в європейський і світовий простір висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема аграрної галузі. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей. Однак традиційні форми навчання іноземної мови не завжди сприяють досягненню цього результату. У зв'язку з цим виникає потреба у впровадженні інноваційних методів та форм організації позааудиторної діяльності, здатних активізувати мовну практику студентів, сформувати позитивну мотивацію до навчання та створити умови для розвитку міжкультурної компетентності.

Однією з таких форм є мовні клуби, які дозволяють реалізувати комунікативно-орієнтований підхід через живе, неформальне спілкування. Вони сприяють розвитку спонтанного мовлення, збагаченню тематичного словника, вивченню фразеологізмів і термінології, що особливо важливо для студентів аграрних спеціальностей. Участь у таких клубах стимулює емоційну та когнітивну залученість, знижує мовний бар'єр та підвищує рівень впевненості у власних силах [1, с. 103].

Попри очевидні переваги, організація мовних клубів потребує системного підходу, орієнтованого на конкретні цілі: розвиток комунікативних умінь, формування міжкультурної компетентності, мотивації до вивчення мови, особливо в умовах дистанційного навчання. Таким чином, постає проблема визначення ефективних умов, методичних засад та форм реалізації мовних клубів як засобу формування комунікативної компетентності у студентів аграрного профілю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками дослідники дедалі більше уваги приділяють мовним клубам як ефективному засобу формування комунікативної компетентності студентів, зокрема в неформальному освітньому середовищі. Мовні клуби (language clubs) розглядаються як простір для практичного застосування іноземної мови в автентичних ситуаціях спілкування, поза межами традиційного аудиторного навчання [2, с. 76].

Лозинська Л. Ф. в своїх працях визначала, що основним завданням сучасної мовної освіти у вищих навчальних закладах є формування комунікативної компетентності студентів, з урахуванням потреб глобалізованого суспільства. Авторка підкреслює, що стандартні заняття не завжди забезпечують достатню мовленнєву практику, тому важливо впроваджувати альтернативні форми навчання, зокрема мовні клуби як середовище живої комунікації.

У цьому контексті мовний клуб характеризується такими ознаками: добровільна участь, демократична атмосфера спілкування, – фокус на

інтересах студентів, використання автентичних мовних матеріалів, роль ведучого як фасилітатора, а не викладача у традиційному розумінні.

Вона також окреслює основні компоненти комунікативної компетентності, що розвиваються в межах мовного клубу: мовленнєва (уміння висловлювати власні думки); соціокультурна (знання норм і моделей поведінки носіїв мови); стратегічна (здатність долати комунікативні труднощі); дискурсивна (вміння будувати зв'язне мовлення в різних ситуаціях) [3, с. 246].

Багато сучасних дослідників, зокрема Ганс-Юрген Крумм, Уве Хінріхс, Ельке Монтанарі, Брітта Гуфайзен, Сімон Емір та Катрін Бушманн, розглядають мовні клуби (Sprachclubs) як ефективний інструмент розвитку іншомовної комунікативної компетентності, соціальної інтеграції та міжкультурного порозуміння [4, с. 18]. У своїх працях вони підкреслюють, що Sprachclubs сприяють зниженню мовленнєвої тривожності, активізації усного мовлення та формуванню багатомовності в освітньому і позаосвітньому середовищі. Elke Montanari (Університет Гільдесгайму, Німеччина) досліджує використання

Sprachcafés та Sprachclubs як платформи для інтеграції мовної та предметної освіти (CLIL) [5, с. 40]. Особливу увагу приділено ролі мовних клубів як простору для автономного навчання, творчої самореалізації та впровадження інтегрованих підходів (зокрема CLIL). Дослідження цих учених є важливим підґрунтям для методичного впровадження Sprachclubs у шкільну й університетську практику [6, с. 2].

Окремий напрям досліджень присвячений психологічним і афективним аспектам діяльності мовних клубів. Зокрема, Wang, Y. досліджувала вплив участі в мовному клубі на зниження рівня мовної тривожності (foreign language anxiety) у студентів, які вивчають іноземну мову як другу (L2). Спираючись на концепцію афективних факторів та шкалу Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS), дослідниця встановила, що участь у мовних клубах сприяє формуванню безпечного, підтримувального середовища, яке знижує страх помилки, негативного оцінювання та комунікативної невдачі [7, с. 237].

Таким чином, аналіз сучасних наукових джерел свідчить про високу результативність мовних клубів як інструменту розвитку як мовних, так і емоційно-комунікативних навичок у студентів немовних спеціальностей.

Метою статті є обґрунтування ефективності використання мовних клубів як інструменту формування іншомовної комунікативної компетентності студентів аграрного профілю, з урахуванням специфіки професійної підготовки, принципів CLIL (Content and Language Integrated Learning) та викликів сучасної освітньої трансформації.

Виклад основного матеріалу. У сучасному аграрному вищому навчальному закладі знання іноземної мови, зокрема німецької, є важливим компонентом професійної компетентності майбутніх фахівців. Одним із найефективніших методів розвитку комунікативних навичок є організація Sprachklub – мовного клубу, де студенти мають змогу практикувати живе спілкування, розвивати мовленнєву компетенцію та долати мовні бар'єри.

Формат мовного клубу (Sprachklub) може значно варіюватися залежно від цілей, рівня учасників, частоти зустрічей і навіть культури країни. Серед найпоширеніших форм проведення мовного клубу можна виділити наступні групи, а саме:

1. Тематичні зустрічі: кожна зустріч має визначену тему – наприклад, подорожі, їжа, екологія, культура, бізнес тощо. Учасники готують словник теми, обговорюють питання, розігрують діалоги.

2. Рольові ігри: учасники отримують ролі (турист, офіціант, лікар, студент тощо) і розігрують життєві ситуації.

3. Розмовний клуб (Free Talk / Stammtisch): формат вільної розмови, без жорсткої структури. Іноді обирають загальну тему, але часто говорять про все, що цікаво учасникам. Такі зустрічі часто проводяться у кав'ярнях, пабах або парках.

4. Ігровий формат: використання мовних ігор: Alias, Taboo, Dixit, Activity, Scrabble, Kahoot або авторських завдань.

5. Кіноклуб (Filmabend): перегляд фільму або серії з подальшим обговоренням. Часто дають лексичні завдання, словник, запитання до сюжету.

6. Книжковий клуб: Читання книги або уривку з подальшим аналізом. Часто супроводжується лексичними вправами.

7. Дебати: формат Oxford-style або вільний: учасники поділяються на «за» і «проти» та аргументують позиції. Для такої форми проведення мовного клубу необхідним є просунутий рівень володіння мовою, як мінімум B1.

8. Мовний тандем (Tandem): пари або малі групи, де носій мови спілкується з тим, хто вивчає мову. Часто обидва вивчають мову одне одного.

9. Мікроуроки/навчальні сесії: коротка граматична або лексична сесія, яку веде фасилітатор, а потім – практика цієї теми в парах чи групах [8, с 237].

Проведення мовних клубів є усталеною практикою у вищій освіті. Однак особливий інтерес становить адаптація їх форм до профілю закладу, зокрема аграрного університету. Доцільно звернути увагу на низку ідей щодо організації мовних клубів для майбутніх фахівців аграрної галузі.

1. Дискусійні вечори з аграрною тематикою: це одна з найефективніших форм практичного застосування мови. Студенти обговорюють актуальні питання сільського господарства Німеччини та України: органічне землеробство, сталий розвиток, інновації у тваринництві. Така форма

дозволяє поєднати спеціальність із мовною практикою, формує термінологічну компетентність.

2. Кулінарні майстер-класи: у рамках клубу можна проводити заходи, присвячені «німецькій кухні», з одночасним використанням відповідної лексики. Це інтерактивна форма, яка поєднує мову, культуру та неформальне спілкування.

3. «Фільмові клуби»: перегляд німецькомовних документальних або художніх фільмів з аграрною, екологічною або соціальною тематикою – це можливість розвивати навички аудіювання та міжкультурної комунікації. Після перегляду організовується обговорення, під час якого студенти висловлюють свої думки, дискутують, ставлять запитання.

4. Рольові ігри та дебати: наприклад, моделювання «міжнародного аграрного форуму», симуляція переговорів між бізнесменами-аграріями або виступів на фермерських конференціях. Це розвиває навички спонтанного мовлення, логіки, переконання, а також дозволяє створити максимально наближене до професійної діяльності середовище.

5. Проектна діяльність: Студенти об'єднуються в групи для підготовки міні-проектів німецькою мовою на теми аграрної політики ЄС, екологічних стандартів у фермерстві, цифровізації в аграрному секторі. Презентація результатів сприяє розвитку академічного мовлення та публічних виступів.

6. Зустрічі з носіями мови та іноземними студентами: запрошення волонтерів, представників аграрних організацій або студентів з Німеччини дозволяє створити живе мовне середовище. Такі зустрічі мотивують до активного використання німецької мови в реальних комунікативних ситуаціях.

7. «Зелений туризм та сільська культура»: таке засідання мовного клубу має за мету дослідження явища зеленого туризму, особливості сільського побуту, традицій, гастрономії, а також екологічного фермерства у німецькомовних країнах.

Безумовно усі вищезазначені форми є цікавими і активно використовуються під час практичних семестрів, але використання методів CLIL (Content and Language Integrated Learning) для організації мовних клубів є цікавою комбінацією, яка поєднує фахові знання і розвиток мовневої компетенції.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) – це підхід, за якого одночасно вивчається «зміст предмета» (наприклад, історія, наука, мистецтво, сільське господарство) та іноземна мова. Тобто мова – не мета, а інструмент пізнання.

CLIL дозволяє проводити клуби навколо реальних тем – екології, історії, культури, науки тощо. Наприклад: "Moderne Werbung und ihre Formen", „Geschichte des 20. Jahrhunderts“ oder "Moderne Landtechnik und Technik auf unseren Feldern" – тематика задає зміст, а мова є засобом її вивчення. Для успішного проведення таких мовних клубів

важливими є мотивація до спілкування, зацікавленість в темі і мінімальні фахові знання теми обговорення. Оскільки учасники зацікавлені у темі, вони більше схильні використовувати мову спонтанно та усвідомлено. CLIL-формат дає змогу працювати з автентичними джерелами (статті, відео, презентації), що розвиває медіаграмотність і аналітичне мислення [9, с. 37].

Саме поєднання фахових знань, краєзнавства і німецької мови дозволяє проводити зі студентами СНАУ цікаві зустрічі в рамках мовного клубу. Наведу сценарій одного з найуспішніших засідань мовного клубу за методом CLIL.

Тема: „Deutsche Speisen und Getränke“

Цільова група: студенти факультету «Харчові технології» СНАУ

Рівень: A2–B1

Місце проведення: студентська їдальня (die Mensa)

Мета: онаямити студентів з типовими німецькими стравами та напоями, розвивати навички читання, говоріння, аудіювання, інтегрувати знання з харчових технологій (напр. склад, спосіб приготування, харчова цінність).

1. Вступ (Warm-up) – 10 хв. Завдання:

1. Вправа-асоціація: "Що ви знаєте про німецьку кухню?" (кожен каже слово або фразу, фасилітатор пише на дошці).

2. Міні-вікторина «Правда чи міф?»: – Bratwurst – це вид ковбаси? (Так), – Frühstück die Deutschen nicht? (Hi), – Was ist das beliebteste Getränk in Deutschland? (Kaffee)

2. Основна частина – 45 хв:

2.1. Мовне введення (Vocabulary input) – 10 хв

Завдання: презентуються картки/слайди з назвами німецьких страв та напоїв + зображення: наприклад, Sauerkraut, Sauerbraten, Bratwurst, Schwarzwälder Kirschtorte, Weißbier, Apfelschorle. Робота в парах: зіставити назву, опис і фото, додатково: інгредієнти, вили приготування.

2.2. Комунікативне завдання – 15 хв, рольова гра: «Німецький ресторан»

Завдання: кожна група готує міні-діалог (замовлення страви, рекомендації напоїв, запитання про інгредієнти)

2.3. Аудіювання або перегляд відео – 10–15 хв (короткий ролик про приготування традиційної страви (Kartoffelsalat). <https://www.youtube.com/watch?v=EnIVG-liZgl&t=7s>)

Завдання: вибрати правильні інгредієнти зі списку, позначити кроки приготування у правильному порядку

2.4. Практичне завдання – 15 хв : міні-групи або в парах студенти готують Kartoffelsalat і описують німецькою мовою етапи приготування. (Необхідні інгредієнти треба підготувати заздалегідь).

3. Заключна частина – 5– 7 хв

Оцінювання: опитування: "Що нового дізнався?" / "Яку страву хотів би спробувати?", міні-тест Kahoot (4–5 запитань по темі).

Для втілення згаданого сценарію однією з ключових умов була особиста присутність студентів і фасилітатора. Саме атмосфера, сформована у просторі студентської їдальні, сприяла успішному виконанню поставлених завдань.

На жаль у контексті сучасних освітніх трансформацій, спричинених глобальними викликами, такими як пандемія COVID-19 та воєнні дії в Україні, реалізація більшості сценаріїв, в яких CLIL-формат успішно використовується в рамках мовного клубу, стала неможливою або потребує суттєвих трансформацій [10, с. 71]. Освітній процес набуває гнучких цифрових форм, що вимагає нових підходів до організації мовного навчання. Одним із ефективних рішень стало впровадження онлайн-мовних клубів. Цифрові мовні клуби – це сучасна форма організації мовного навчання, яка поєднує онлайн-технології з інтерактивними методами викладання.

Висновки. Мовний клуб є ефективною платформою для розвитку комунікативної компетентності, особливо у порівнянні з традиційними аудиторними формами навчання. Такий формат стимулює мотивацію, активізує мовленнєву діяльність студентів, створює безпечне середовище для помилок і самовдосконалення. Участь у мовному клубі сприяє розвитку міжкультурної компетентності та формує навички міжособистісної комунікації. Використання інтерактивних методів (ігрові, проектні, дискусійні) робить процес навчання динамічним та адаптованим до потреб студентів. Мовні клуби значно знижують рівень тривожності, пов'язаної з вивченням іноземної мови, вони створюють емоційно безпечне середовище, де студентам простіше долати страх говоріння.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лашук Н., Ніколаєнко О., Ушата Т. Можливості використання медіаосвіти у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів засобами мовного клубу. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 4(40). С. 102–109. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/8418518e-ae7f-417d-a590-b08f8eb92626> (дата звернення 26.05.2025).

2. Бойко А. Інтерактивні позааудиторні заходи як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності учнів. *Педагогіка та освітній менеджмент*. 2023. № 5(1). С. 74–78. URL: <https://ojs.ipv.org.ua/index.php/journal/article/view/160> (дата звернення 23.05.2025).

3. Лозинська Л. Ф., Курах Н. П., Депчинська І. А. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. Випуск 1. С. 245–252. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1913/4/Depcsinszka_I_Formuvannia_inshomovnoi_komunikativnoi_

kompetentnosti_studentiv_2022.pdf (дата звернення 28.05.2025).

4. Krumm, H.-J. Sprachenpolitik Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Eine Einführung. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2019. S 167.

5. Montanari, E. Kindliche Mehrsprachigkeit: Determination und Genus. Münster; New York: Waxmann Verlag, 2010. S 180.

6. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти. затв. наказом М-ва освіти і науки України від 25 липня 2023 р. № 898. URL: <https://mon.gov.ua/npa/metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini> (дата звернення 28.05.2025).

7. Wang Y. Reducing Foreign Language Anxiety through Language Club Participation: An Experimental

Study. *Journal of Language Teaching and Research*. 2021. Vol. 12(2). P. 234–243. – DOI: 10.17507/jltr.1202.03 (date of access 27.05.2025).

8. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf (дата звернення 26.05.2025).

9. Methoden für ein Ungezwungenes Sprachtraining für Immigranten Anleitung für die Moderatoren und Organisatoren der Treffen. URL: https://tandemcity.info/wp-content/uploads/2018/04/methodology_german.pdf (дата звернення 26.05.2025).

10. Галаган В. Я. Сучасні методи використання змішаного навчання при вивченні іноземної мови у ВНЗ. Київ: КНТЕУ, 2018. 71 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/ODc0Mw==/52d2d566631bacba41272c11ec631a20.pdf> (дата звернення 28.05.2025).